

úttörők nélkülözhetetlenek a katolikus gondolat haladásához, annál is inkább, mert az egyház tanítóhivatása időnként hitelesen kirostálja azt, ami értékes és érvényes az úttörők lapogatózásaiban. Ha tehát a *Pacem in terris* meg is hökkentette a hátrahúzókat és a maradiákat, kétségtelen,

hogy hamarosan rajta is túl fognak jutni egyes katolikus gondolkodók. És semmit sem értettek meg az egyház folytonos növekvéséből, akik azért idéznék az enciklika szövegét, hogy megfélemlítsék azokat a "rendületl." akik további és újabb ösvényeket is keresnek.

A KIS ÚT

Lelkemben nagyon vonzódok a csodálatos, a természetfölötti világ felé. Annál inkább szomorít, hogy a természetes, a nagyon is emberi világ és környezet lefelé hűz. Épp ezért nem kis csodálkozással hallottam legutóbb egy prédikációban, hogy ne legyünk szertelenül természetfölöttiek, maradjunk meg inkább ég felé tekintő, de földön élő embereknek...

Engedje meg, hogy mindjárt a legelőjén felhívjuk figyelmét egy igen jelentős tényezőre: a *lelki életben követendő józanságra*. „Sobrii estote...” — józanok legyetek, figyelmeztet Szent Péter apostol s levelében azt is hozzáfűzi intéséhez, hogy vigyázzunk, mert a gonosz kísértő a legfondorlatosabb módon akarja elnyelni a lelkeket; olykor a természetesnek, az emberinek és a természetfölöttinek tévesen értelmezett ellentétbe állításával, máskor az erős hit helyett az elvakult hiszékenységgel felkeltésével. Ezért is adja Szent Péter a tanácsot, hogy álljunk ellen a kísértésnek a hit erejével. A hit ugyanis mindig józan, s ha ésszel nem is magyarázható, de mindig ésszerű s nem mond ellen a körülménektől, józan gondolkodásnak.

Nem egyszer kerülhetünk egészen különös helyzetek elé. Ezek közé tartozik az Ön esete is, melyben — hogy szaknyelven szóljunk — nem „per defectum”, azaz valami hiányossággal, valaminek elhanyagolásával, hanem „per Excessum”, valaminek túlzásba vitelével hibázhatunk. A lélek életében is akadhatnak útelágazások, melyeknél nem elegendő saját igényességünknek, szubjektív vágyainknak számbavétele, hanem szükséges Isten szavának bölcs mérsékletet, józanságot tanácsoló útmutatása szerint az örök cél felé utunkat folytatni. Ha nem ezt tennők, akkor könnyen utat tévesztenénk.

Kétségtelen, hogy régen és manapság is akadnak olyanok, akik minden áldozatra készek lennének, csak hogy valamely búcsújáróhelyre zarándokolhassanak, remélve, hogy szemük láttára fog valami csoda történni. Ezek elfelejtik, hogy minden zarándokoltnak igazi célja a hit erősítése s nem a rendkívüli dolgok keresése. S kérdés, ha netán valódi csodát láttak volna, vajon hazaérkezve jobbakká válnának, igazabb emberként folytatnák-e életüket, vagy úgy járnának, mint Krisztus kortársai, akik hiába látták a jeleket és csodákat?

Meg kell őszintén mondanunk, hogy a rendkívüliségeknek, a „tútkos”, „szenzációs” eseményeknek keresése nem a hétköznapi keresztényeinek kis útját, de még csak nem is az őszinte hitnek útját járja. Akik számára a vallásos élet igazságai, gyakorlati túl egyszerűkké, „emberivé” válnak, azok önmaguk vágyait, hajlamait akarják kielégíteni s épp ezért rendkívüli úton keresik a maguk által kiszínezett, elképzelt természetfölötti világot. Számos, bizonyára jószándékú, de nem az egyház tanítását, hanem önmaga téves ítéletét követő lélek véli, hogy a természetnek és kegyelemnek, az emberinek és a természetfölöttinek világa között valamiféle magasra emelt válaszfal áll. S ha valaki egyszer át tudott jutni ezen a falon, akkor a természetfölötti, a kegyelmi élet mintegy felszippantja

mindazt, ami az ember természetes mi-voltával együtt jár.

Pedig ez egyáltalán nincs így. Amíg itt a földön élünk, a két világ, a természetes és természetfölötti, át-meg átjárja életünkben egymást. Epp ezért a kegyelemből fakadó hit nem mond le, meg kevésbé taszítja el magától az emberi józanságot. A természetfölötti okosság nem tagadása az emberi bölcsességnek, az Isten előtt való engedelmesség nem felelőtlenség, nem vakon és sötétben botorkáló cselekedetek szülőanyja. Az ésszerűen megalapozott hit pedig nem naív, csodaváró hiszékenységek. Nem is lehet ez másképp, mivel hitünk szerint a természetnek és természetfölötti világnak alkotója és ura egyaránt Isten, s míg a földön élünk, csakis az ő általa rendelt természetes környezetben, gyarló emberi testben élhetünk természetfölötti kegyelemtől éltetett „lelki életet”.

Természetesen az ellenkező véletel is kerülnünk kell. Csakis „emberinek”, természetesnek maradni nem elégséges ahhoz, hogy a kegyelem világában „szemünk legyen a látásra és fülünk a hallásra”. A keresztény ember — mint a levelében említett szónok is mondta — nem földhözragadott, szemét nemcsak lefelé irányítja, hanem az égre is tekint. De jól jegyezzük meg a magyar „nemcsak-hanem-is” mondatfűzést. Ha valaki elfelejtkeznék róla, hogy maga elé is nézzen, lépten-nyomon csak bukdácsolna, szinte neveltségessé válnék. A természetfeletti világ felé is forduló lélek éberem fog ügyelni a kegyelem szavára s lesz szeme a csodák észrevételére is. Az erre irányuló szomjúságot azonban valóban az „élő vizek forrásából” fakadó tiszta vízzel s nem mámort hozó itallal kívánja oltani. Észreveszi ugyanis, hogy hétköznapi életünk is a legszebb s valódi csodákkal van tele. S ezekért a csodákért nem kell sehová sem utaznia, nem kell érettség felhőkben „égi látomást” keresnie vagy éppen álmodni. A kegyelem csodáit felfedezheti a saját maga és embertársainak lelkében, egy-egy őszinte megtérő szívében, a gyóntatószék és áldoztatórács közelében. S nem fog inkább csodálkozni, ha egy szentről olvas, aki egyszerre két helyen volt jelen, mint a hatalmas Istennek jelenlétén egy-egy nagyon is szerény hajlé-

kot nyújtó lélekben. S tud majd oly ámulva és áhítattal gondolni arra, hogy az Isten Fíának vére van jelen minden szentmisében az oltáron, mint amilyen csodálattal tölti el, ha arról hall, hogy egy stigmatizáltnak emberi vére serkent elő.

Bölcs lelkivezetők figyelmeztetnek rá, hogy a hiszékenység, mely kíváncsiskodva csodákat vár és rendkívüli dolgok után kutat, hajlamos arra is, hogy hívebbnek, „természetfölöttibbnek” tartsa magát az emberien, alázatosan, Isten előtt meghódolóan fejet hajtó „szürke” hitnél. Ezzel szemben a valóban a természetfölötti világban le-horgonyzó hit hívós tartózkodást mutat a rendkívülivel szemben, nem keresi az emberi látványosságokat, mivel tudja, hogy az örök Igazság jelentette ki: Boldogok, akik nem látnak és hisznek.

Nem az tehát hitünknek, a természetfölötti felé való vonzódásunknak fokmérője, hogy minél többet tudjunk elhinni, hogy az emberit, a valóban természetet is a természetfölötti világba helyezze át. A csodákat látni kívánó hit még nem megy csodaszám-ba, de csodás és erős az a hit, amely csoda nélkül is hisz.

Oly mélyhíthű ember, mint Szent János apostol mondotta: „Szeretteim, ne higgyetek minden léleknek, hanem vizsgáljátok meg a lelkeket, vajon Istentől vannak-e.” A kritikátlan, a józanságot félre állító hiszékenység, az álmok titkos „égi üzeneteinek” kutatása a komoly vallásos hitnek és életnek mindig csak veszedelmét jelentette. Eltereli ugyanis a figyelmet a szük-ségesről és lényegesről s a szeretet törvénye helyett a gőg és szeretetlenség világát építi ki maga köré.

Az igazi vallásosság nem keresi kritikátlanul a „csodálatosat”. Nem felejt el Krisztus figyelmeztetését: „Ne annak örüljétek, hogy a lelkek engedelmeskednek nektek, hanem örüljétek, hogy neveitek be vannak írva a mennyekben.” Csak igen kevés és kiváltságos lélek az, akit Isten nem a józanság szilárd talaján vezet, hanem Szent Péterrel együtt felszólítja, hogy lépjen rá a hullámokra s azokon járjon. Már az őszötvetségi Zsoltáros is tudatában volt ennek, midőn kérte Istent: